

Retningslinjer for kontrollutvalgenes arbeid

1 Bakgrunn og formål

Dokumentet beskriver retningslinjer for samarbeid mellom kontrollutvalg, sekretariat og revisjon i Hallingdal og Valdres. Retningslinjene beskriver den praksis som er drøftet og utviklet over tid, siste gang i felles kontrollutvalgsmøter ved inngangen til 2018.

Formålet med dokumentet er at alle aktørene skal ha felles forståelse av arbeidsdelingen, herunder kommunestyrene som øverste ansvarlige for kontroll- og tilsynsarbeidet og som eiere av revisjonsselskapet.

Det er viktig at alle aktørene, herunder ordfører og rådmann, bidrar til at kontroll- og tilsynsarbeidet kan gjennomføres på en aktiv og konstruktiv måte. Innspill fra kontroll- og tilsynsorganene skal møtes positivt og konstruktivt, slik at kontroll- og tilsynsarbeidet kan bidra til forbedringer i kommunen.

For å sikre at kontroll- og tilsynsorganene fungerer godt krever det gjensidig respekt, ansvarlighet og god rolleforståelse hos både kommunestyre, kontrollutvalg, revisjon og rådmann. Aller parter har ansvar for dette, og ved opplevd avvik skal det tas opp med øvrige parter.

Kontroll- og tilsynsarbeidet er regulert i kommunelovens (kompl.) §§ 77 og 78, i forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (ku-forskriften) og i forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner (revisjonsforskriften).

2 Roller i kontroll og tilsynsarbeidet

2.1 Kommunestyret

Kommunestyret har det øverste ansvaret for kontroll- og tilsynsarbeidet, og velger et kontrollutvalg til å forestå det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen.

2.2 Kontrollutvalget

Kontrollutvalget behandler sine saker og opptrer i møte. Det er kontrollutvalgsleder som leder møtene og setter opp innkalling/saksliste i samarbeid med sekretariatet. Kontrollutvalget avholder minimum fire møter i året.

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres, jf. kompl. § 77 nr. 4 og nr. 5:

- Regnskapsrevisjon: Dvs. at regnskapene blir revidert på en betryggende måte.
- Forvaltningsrevisjon: Dvs. at det føres kontroll med økonomiforvaltning, måloppnåelse ressursutnyttelse samt at kommunestyrets forutsetninger og vedtak blir fulgt opp.
- Selskapskontroll: Dvs. at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m.

Kontrollutvalget er ikke et ankeorgan eller en arena for politiske omkamper. Kontroll- og tilsynsorganet skal imidlertid ta det opp med rådmannen dersom det fattes ulovlige vedtak eller en sak ikke er forsvarlig utredet.

Kontrollutvalget rapporterer viktige saker løpende til kommunestyret. Før saken rapporteres til kommunestyret skal den legges frem for rådmannen til uttalelse, jf. kompl. 77 nr. 6.

Retningslinjer for kontrollutvalgenes arbeid

Utvalget oppsummerer sitt arbeid i en årsmelding til kommunestyret. Kommunestyret fastsetter kontrollutvalgets økonomiske rammer som en del av kommunebudsjettet.

Kommunestyret må være bevist på sitt valg av medlemmer til kontrollutvalget. Ordfører har ansvar for å vurdere om kontrollutvalget fungerer. Kontrollutvalget bør i fireårsperioden evaluere sitt arbeid. Kommunestyret kan når som helst velge et nytt kontrollutvalg. Da må hele kontrollutvalget velges på nytt.

Kommunestyret skal sørge for nødvendig *sekretariatsbistand* for kontrollutvalget jf. koml. § 77 nr. 9, som skal bistå utvalget. *Kommunerevisjon IKS* er valgt av kommunestyret, etter innstilling fra kontrollutvalget, til å gjennomføre det praktiske kontroll- og tilsynsarbeidet.

Kontrollutvalget kan, iht. koml. § 77 nr. 7 uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgaven. Utvalget har taushetsplikt etter forvaltningsloven.

2.3 Sekretariatet

Sekretariatet skal bistå kontrollutvalget med administrative oppgaver. Sekretariatet skal være uavhengig av kommuneadministrasjonen og revisjonen. Iht. ku-forskriftens § 29 er den lovbestemte oppgaven til sekretariatet begrenset til følgende: «*Sekretariatet skal påse at de saker som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt*». Regelverket er tydelig på at revisjonen ikke kan være sekretariat, og like tydelig på at sekretariatet ikke kan utføre revisjonsoppgaver.

Sekretariatet skal ha en selvstendig rolle med å utarbeide møteinnkalling og møtebøker med saksutredning i samarbeid med kontrollutvalgsleder, samt praktisk gjennomføring av møter. Sekretariatet kan, ved skriftlig bestilling, innhente bistand fra revisjonen. Dersom revisjonen skriver saksutredninger skal det fremgå av saken.

Alle kontrollutvalgets saker skal fremgå av møteboken, og innkallinger og møtebøker skal legges ut på kommunens hjemmesider. Revisjonen legger nå ut dokumentene på sine hjemmesider, og kommunene har linket sine sider til disse. Den offentlige møteboken skal begrenses til å inneholde saksutredning og sentrale forhold som kommer frem i møtet. Sekretariatet har ansvar for kontrollutvalgets arkiv, og skal sikre at kommunen får oversendt arkivverdige dokumenter for arkivering i sitt sak-/arkivsystem. Det vises for øvrig til sekretariatets oppdragsavtale.

Sekretariatet har ikke ansvar for å påpeke vesentlige risikoforhold i kommunene, og det forventes ikke at sekretariatet skal ha en aktiv rolle i diskusjoner i kontrollutvalgsmøtene.

Samarbeidet mellom kontrollutvalg og sekretariat evalueres jevnlig. Kontrollutvalgsleder skal løpende ta opp forhold med sekretariatet dersom det er noe kontrollutvalget ønsker at sekretariatet skal endre. Sekretariatet har taushetsplikt etter forvaltningsloven.

2.4 Kommunerevisjon IKS

Revisjonen er kontrollutvalgets profesjonelle rådgiver og fagorgan, som skal samarbeide tett med kontrollutvalget og bistå kontrollutvalget på en aktiv måte.

Etter innstilling fra kontrollutvalget har kommunestyret valgt å ha revisjon i egenregi gjennom det interkommunale selskapet Kommunerevisjon IKS. Revisjonen er valgt til å gjennomføre praktiske lovpålagt kontroll og tilsyn på vegne av kommunestyret, jf. koml. § 78 nr. 3. Revisjonen rapporterer resultatet av sitt arbeid til kontrollutvalget.

Retningslinjer for kontrollutvalgenes arbeid

Det er kontrollutvalget som avgjør hvilke praktiske kontroll- og tilsynsoppgaver som skal settes i verk, mens revisjonen er fagorganet som gjennomfører arbeidet. Oppgaver knyttet til revisjon av regnskapet utføres som et fast oppdrag, mens forvaltningsrevisjon og selskapskontroll utføres etter skriftlig bestilling fra kontrollutvalget.

Revisjonen skal ha en aktiv rolle i kontroll- og tilsynsarbeidet, herunder:

- Bidra i kontrollutvalgets risikovurderinger, og løpende si fra om mulige forbedringsområder og kritikkverdige forhold i kommunene hvor utvalget kan vurdere å bestille forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll. Når kommunene har valgt å ha revisjon i egen regi, kan revisjonen gis større ansvar for å påse at vesentlige risikoområder blir rapportert til kontrollutvalget.
- Revisor har møte- og talerett i kontrollutvalget. K-utvalget ønsker at revisjonen bidrar med informasjon og fagkunnskap i møtene.
- Utføre mindre undersøkelser etter dialog og skriftlig bestilling fra kontrollutvalgets leder i de tilfeller det ikke er tid til å avholde et kontrollutvalgsmøte først, eller kontrollutvalget har behov for informasjon til sitt møte. Forholdet vil da bli drøftet i neste kontrollutvalgsmøte.

Revisjonen prioriterer sine ressurser ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering. Prioriteringen av ressurser skjer i tett samarbeid med kontrollutvalget.

Samarbeidet mellom kontrollutvalg og revisjon evalueres jevnlig. Kontrollutvalgsleder skal løpende ta opp forhold med revisjonen dersom det er noe kontrollutvalget ønsker at revisjonen skal endre.

Revisjon kan, iht. koml. § 78 nr. 6, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene. Revisjon har taushetsplikt etter forvaltningsloven.

3 Bestilling av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Minst hvert fjerde år skal kontrollutvalget utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Planen redegjør for hvordan kontrollutvalget vil arbeide i kommende kommunestyreperiode og hvilke saker utvalget planlegger å ta opp. Planen skal ta utgangspunkt i en overordna risikoanalyse av kommunen. Revisjonen utarbeider analysen og utformer planen etter oppdrag fra kontrollutvalget. Risikoanalysen gjennomføres gjennom samtaler med rådmann og ordfører, primært i kontrollutvalgsmøte. Kontrollutvalget prioriterer hvilke saker som skal inn i planen, og kommunestyret vedtar den endelige planen.

I løpet av fireårsperiode vil det ofte komme opp saker som ikke står i planen, men som det kan være viktig å sette i verk tiltak på. Kontrollutvalget har følgelig fullmakt fra kommunestyret til å bestille revisjonsprosjekter som ikke står i planen.

Kontrollutvalget vil gjennom fireårsperioden vurdere risikoområder sammen med ordfører, rådmann og revisjon. Rådmannen vil bli bedt om å redegjøre for saker i kontrollutvalget, og både kontrollutvalg og revisjonen vil stille spørsmål til redegjørelsen. Hensikten med slik redegjørelse er å gi innspill til forbedringer av kommunen, og avdekke risikoområder som bør underlegges forvaltningsrevisjon. Dersom det er spørsmål rådmannen ikke kan svare på i møtet, tas saken eventuelt opp igjen i neste møte.

Kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjon og selskapskontroll fra Kommunerevisjon IKS. Bestillingen skal fremkomme av kontrollutvalgets møtebok, og formidles skriftlig fra

sekretariatet til revisjonen. Større prosjekter skal revisjonen påse blir drøftet med rådmann og/eller ordfører før det iverksettes. Hensikten er å avklare om det er iverksatt prosesser på området fra rådmann eller andre tilsynsmyndigheter, og at prosjektet vurderes som hensiktsmessig.

4 Felles kontrollutvalgsmøter for regionen

Kontrollutvalgene i hhv. Hallingdal og Valdres avholder 1-3 fellesmøter årlig. Fellesmøtene skal ha fokus på kursing erfaringsutveksling, orienteringer, oppdateringer og diskusjon om mulige felles revisjonsprosjekter, status i pågående revisjonsprosjekter og drøfting av fremtidige prioriteringer.

Felles kontrollutvalgsmøte kan som organ ikke fatte vedtak i saker som gjelder det enkelte kontrollutvalg/kommune ved at alle deltagerne stemmer felles i en sak og at flertallets avgjørelse legges til grunn for alle kontrollutvalgene. Eksempelvis betyr det at kontrollutvalgene i fem kommuner ikke kan binde opp kontrollutvalget i den sjettede. Fellesmøtet som organ kan imidlertid godkjenne innkalling, velge møteleder, vedta å lukke møtet, foreslå saker til behandling i det enkelte kontrollutvalg ol.

Alle rapporter, brev mv. som kontrollutvalget skal rapportere videre til kommunestyret, skal behandles i kontrollutvalget i egen kommune slik at rådmann kan delta i behandlingen. I utgangspunktet skal det ikke legges opp til å behandle saker som krever vedtak i det enkelte kontrollutvalg i forbindelse med fellesmøtet. I saker der kontrollutvalgene f.eks. skal bestille en interkommunal/ felles kontroll- og tilsynsoppgave fra Kommunerevisjon IKS, skal hvert enkelt kontrollutvalg selv foreta bestillingen.

Dersom det anses nødvendig å sette opp vedtakssaker i tilknytning til fellesmøter må det være tydelig hva som er fellesmøtets diskusjonssaker og hva som hører til i de respektive kontrollutvalgenes møter. Det må klart fremgå av innkalling og møtebok, og markeres tydelig i møte, på følgende måte:

- Det skrives en møteinnkalling til fellesmøtet som legges ut på det enkelte kontrollutvalgets hjemmeside. I saker hvor det legges opp til vedtak for det enkelte kontrollutvalg skal det tydelig fremgå med saksnummer for den enkelte kommune.
- I møtet skal det enkelte kontrollutvalg sitte samlet i møterommet. Ved behov for vedtak som gjelder det enkelte kontrollutvalg skal det markeres og opplyses tydelig av møteleder. Det enkelte kontrollutvalg bestemmer selv om det vil drøfte i felles møterom, gå på eget møterom eller kreve at saken blir behandlet i eget kontrollutvalg senere. Fattes vedtak i tilknytning til fellesmøtet formidler kontrollutvalgsleder vedtaket til sekretariatet.
- Det skrives referat fra felles kontrollutvalgsmøte med saksutredning og sentrale forhold som fremkommer i møtet. Fellesmøtene har egen møtenummerserie, og egen nummerserie for diskusjonssaker.
- Dersom det har vært vedtakssaker for det enkelte kontrollutvalg i tilknytning til fellesmøtet skal det utarbeides egen møtebok for det enkelte kontrollutvalg som følger ordinær nummering av saker og møter for den enkelte kommune.

Ordfører har møte- og talerett i fellesmøtet, slik ordfører har i ordinært kontrollutvalgsmøte. Det vurderes ut fra av sakslisten til fellesmøtet om en eller flere ordførere skal inviteres særskilt til møtet. Ordfører og rådmann får som rutine kopi av møteinnkallingen og -bok.

5 Mediehåndtering og offentlighet rundt rapporter

Mediehåndteringen skal skje gjennom kontrollutvalgsleder. Revisjonen og sekretariatet har ikke anledning til å uttale seg til media om kontrollutvalgets saker, med mindre det er avtalt skriftlig med kontrollutvalgsleder.

Iht. offentleglova er alle dokumenter, herunder revisjonsrapporter, som revisjonen sender ut offentlige hvis ikke innholdet medfører at det er lovhjemmel til å unnta dokumentet offentlighet. Revisjonen er følgelig pliktig til å gi ut dokumenter på forespørsel. Dersom revisjonen må utlevere dokumenter, før de er behandlet i kommunestyret, skal daglig leder samtidig informere kontrollutvalgsleder og ordfører i kommunen dokumentet gjelder om innsynskravet.

Nes, 14.09.2018

Bård Heio

Kontrollutvalgsleder i Nes kommune